Me-säätiön kirjallinen lausunto 20.11.2019

Asia: K 3/2019 vp Hallituksen vuosikertomus 2018, K 13/2019 vp Valtiontalouden tarkastusviraston erilliskertomus eduskunnalle valtion vuoden 2018 tilinpäätöksen ja hallituksen vuosikertomuksen tarkastuksesta

Käsitys nuorten palveluiden toimivuudesta nuorten näkökulmasta:

Palvelujen on joustettava lasten, nuorten ja perheiden mukaan – ei toisin päin

Suomella on ollut jo pitkään keinot ja rahat ratkaista lasten ja nuorten syrjäytymisongelma – jos todella haluamme.

Tiedämme riskit, jotka syrjäytymistä aiheuttavat. Tiedämme myös ratkaisut. Ne täytyy vain panna toimeksi. Ryhdytäänkö hommiin?

Olemme kirjanneet kahteen raporttiin meidän mielestämme kaikkein tärkeimmät toimenpiteet. Ensimmäinen näistä on hallitusneuvotteluihin tuotettu toimenpideohjelma Arki ensin. Toiseen on koottu nuorten omin sanoin tärkeimmät terveiset, mitä he olisivat tarvinneet, etteivät olisi jääneet syrjään. 100 nuorta kehittäjää – raportista voi lukea nuorten toivelistan vanhemmille, opettajille, kuraattoreille, sosiaalityöntekijöille – kaikille, jotka nuorten kanssa toimivat.

Pyytäisimme, että nuorten terveiset johdetaan käytäntöön vietäviksi toimenpiteiksi.

”Äidillä ei ollu hajuakaan, miten pitäisi olla mun kanssa.”

Ratkaisu 1: Äidit ja isät tarvitsevat tukea arkeen ja lasten kasvatukseen

- Perheille nimetään omatyöntekijä, joka vastaa riittävän tuen järjestämisestä
- Tukea perhesuunnitteluun ja ilmainen ehkäisy
- 24/7 tuki vanhemmille arjen akuutteihin tilanteisiin,
- keskustelu- ja chat-neuvonta
- Tuotetaan kasvatusvalmennusta suoraan lapsiperheiden arkeen
- Lisätään kotipalvelua, lasten- ja kodinhoitoa sekä
- arkisten asioiden hoitoa
- Otetaan käyttöön jo toimiviksi osoittautuneet mallit

Nuorten terveiset:

- pitkäkestoinen perheiden seurannan malli neuvolasta oppilashuoltoon asti (0- 24-vuotiaaksi)
- kasvatusvalmennus osaksi perheiden palveluja, järjestöjen resurssien hyödyntäminen perheiden tukemisessa
- voimavaroja perheiden parissa toimimiseen sekä liikkuviin, koteihin vietäviin työmuotoihin (perhesosiaalityö/ järjestöt)
- perheiden digitaalinen/matalan kynnyksen ’huolipalvelu’, jonne voi ajasta ja paikasta riippumatta ottaa yhteyden, kun tarvitsee tukea mihin tahansa perheen kasvatustilanteeseen tai vakavammankin kriisin hetkellä (esim. Sekasin chat -verkkopalvelun kehittäminen) – myös perheen lapset ja nuoret voivat ottaa yhteyden huolen tai hädän hetkellä (esim. vanhempien päihde- ja mielenterveysongelmien vuoksi)

”Pitäis olla semmoinen henkilö, joka säilyy rinnalla, koska koulun jälkeen kaikki hajoo.”

Ratkaisu 2: Jokainen lapsi ansaitsee turvallisen aikuisen

- 24/7 keskustelu- ja chat-yhteys turvalliseen aikuiseen
- akuuteissa tilanteissa
- Nimetään lähipiiriin kuuluva sukulainen tai tuttu vastuuaikuiseksi
- Nimetään omatyöntekijä (lastenhoitaja, opettaja, kuraattori,
- psykologi, sosiaalityöntekijä tai nuorisotyöntekijä) koordinoimaan
- kaikki tarvittava tuki ja palvelut lapsen ja perheen arkeen
- Otetaan käyttöön jo toimiviksi osoittautuneet mallit, kuten esimerkiksi Lapset puheeksi tai Voimaperheet

Nuorten terveiset:

- mentoritoiminnan laajentamista – sekä ammattilaisia että vapaaehtoisia mentoreita arjen tueksi (esimerkiksi Ohjaamojen ja Me-talojen yhteyteen)
- puhelimeen mentorisovellus, jonka välityksellä voi heti tarpeen tullen olla yh- teydessä ja saada tukea pienistä suurempiin asioihin
- nuorille omia keskusteluryhmiä (esimerkiksi Ohjaamot ja Me-talot kokoajina)
- kouluihin ja harrastuksiin tukihenkilöitä, kummeja, koulumummoja ja -vaareja
- perheille lisää lähiyhteisöjen aikuisten tukea – ei vain virallista apua vaan per- heiden välisiä tukirinkejä, harrastuskuljetuksia, leirejä, lastenhoitoapua
- lisää ylisukupolvisia kohtaamisia tavallisten ihmisten kanssa, yhteisiä tekemisiä ja harrastuksia, joissa eri ihmisten osaaminen tulee näkyväksi, tuotetaan yhdessä projekteja asuinalueen yhteiseksi hyväksi
- nopean havaitsemisen malli yksilöllisten avuntarpeiden tunnistamiseksi ja niihin vastaamiseksi (huoli huomataan ja verkosto reagoi nopeasti)
- ylläpitoseurantaa /elämänseurantaa, jossa kokonaisvaltaisesta tuetaan henkistä jaksamista
- digitaalinen tuki 24/7, jonne voi olla yhteydessä Sekasin chat -palvelu
- liikkuva mielenterveystiimi kouluihin, oppilaitoksiin, tuki lähelle oppilaita

- Tarvitaan mallinnettuja ja tehokkaasti johdettuja prosesseja puuttua koulujen konfliktitilanteisiin kiusaamisesta väkivaltatilanteisiin(vrt.ensiaputaidot) esim. K-0
- Ilman ajanvarausta avoinna olevat kuraattorin, terapeutin palvelut - aina pääsee juttelemaan

”Pitäs olla enemmän niitä, jotka kysyy mitä suunnitelmissa.”

Ratkaisu 3: Tuetaan kouluja ja nostetaan pudokkaat takaisin koulupolulle

- Luodaan omatahtisia oppimis- ja koulupolkuja
- Tuodaan nuoriso-, mielenterveys- ja perhetyöntekijät kouluihin kannustamaan opinnoissa ja pärjäämään kouluyhteisössä
- Varmistetaan koulun ammattilaisten taidot tukea oppilasta kuormittavissa tilanteissa ja ratkoa konflikteja
- Tuetaan koulun kautta koko perhettä

Nuorten terveiset:

- tukea valintoihin, siirtymiin ja tulevaisuuden pohdintaan,
- tulevaisuusklinikoita, joissa jaksaa innostua huomisesta ja suunnitella elämäänsä eteenpäin
- esimerkiksi elämän navigaatioleirejä, jossa voisi aidosti pohtia, kuka olen ja mitä elämältäni haluan.
- tulevaisuuden suunnittelua aikuisten tuella

Asia: K 3/2019 vp Hallituksen vuosikertomus 2018, K 13/2019 vp Valtiontalouden tarkastusviraston erilliskertomus eduskunnalle valtion vuoden 2018 tilinpäätöksen ja hallituksen vuosikertomuksen tarkastuksesta

- näköalattomuuden sijaan perspektiiviä – uskallusta unelmoida, haaveilla ja uskoa omiin mahdollisuuksiinsa – kannustamista, arvostelun ja ongelmakeskeisyyden sijaan
- nuorten vahvuuksien ja kyvykkyyksien tunnistamista, myös ei-akateemisten elämäntaitojen arvostamista

"Pitäis olla asia, joka yhdistää."

Ratkaisu 4: Taataan jokaiselle lapselle ja nuorelle harrastus

- Tuotetaan innostavaa tekemistä ja merkityksellistä
- sisältöä turvallisissa yhteisöissä – myös digitaalisissa
- Tuotetaan maksutonta ja houkuttelevaa harrastustoimintaa
- kouluihin – liikunta-, kulttuuri- ja vapaa-ajan
- järjestöjen rahoitus ohjaamaan toimintaa kouluille

Nuorten terveiset:

- tiloja harrastaa ja toimia (Ohjaamot, Me-talot, koulut) ja saada koulujen tilat harrastuskäyttöön kaikille (ei vain koulujen oppilaille)
- harrastusvälineitä (mahdollisuuksia kierrättämiseen, lainaamiseen ja/tai yh- teiskäyttöön (Me-talot + koulut + liikunta- ja kulttuuriseurat ja järjestökumppanit organisoimassa)
- "amatööri-harrastusryhmiä" myös urheilulajeihin ilman paineita edistymisestä ja kehittymisestä kilpatasolle
- mahdollisuuksia tutustua monipuolisesti eri lajeihin (esimerkiksi harrastusta- kuussa mainittu harrastusviikko laajenisi koskemaan myös koulunsa päättäneitä/keskeyttäneitä nuoria)
- harrastuksia, jotka organisoidaan koulupäivän aikana ja suoraan sen jälkeen
    - nuoria/opiskelijoita tai eri syistä eläkkeellä olevia/osatyökykyisiä ohjaamaan lasten harrastusryhmiä
- ilmaisia harrastuksia vähävaraisille perheille
- ilmaisia kuljetuksia koulun, harrastuksen ja kodin välillä
- erilaisia helposti lähestyttäviä ja virtuaalisia vertaisryhmiä – "kaveritinder", jossa nuoret löytäisivtä keskusteluseuraa turvallisessa vuoro- vaikutuksessa ja ympäristössä (huom. nuorten chat-alustoille some-turvallisuussäännöt)
- silmät auki olevia välittäviä aikuisia, että yksinäiset ja arat lapset ja nuoret tunnistettaisiin jo päiväkodissa ja koulussa ja opettajat voisivat auttaa johonkin porukkaan mukaan ja kannustaa harrastuksiin (sosiaalisten taitojen ohjaaminen lasten eri kasvu- ja kouluympäristöissä)
- mahdollisuuksia tutustua maahanmuuttajataustaisten luokkatovereiden arkeen (esimerkiksi kulttuuriviikot kouluihin)

"Pitäs päästä kokeilee eri aloja... käytönnön aloja."

Ratkaisu 5: Koulutus ja työtä jokaiselle nuorelle

- Suunnitelmallinen kolmivuotinen jatkopolku oppivelvollisuuden jälkeen "kolmas linja"
- Tarjotaan aidosti houkuttelevia työkokemuksia ja poistetaan kaikki karenssit
- Varhain vanhemmiksi tulleille tai työmarkkinoiden ulkopuolella oleville vanhemmille varmistetaan koulutuspolku

Nuorten terveiset:

- nuorten luokse menevää, nuorten tarpeet ja toiveet aidosti kuulevaa työotetta

Me-säätiön kirjallinen lausunto 20.11.2019

Asia: K 3/2019 vp Hallituksen vuosikertomus 2018, K 13/2019 vp Valtiontalouden tarkastusviraston erilliskertomus eduskunnalle valtion vuoden 2018 tilinpäätöksen ja hallituksen vuosikertomuksen tarkastuksesta

- yhtä vastuuaikuista, joka tukee, seuraa, auttaa nuorta niin kauan kuin voidaan varmistua, että nuori pääsee elämässään eteenpäin – eli riittävän kokonaisvaltaista ja pitkäkestoista tukea
- palveluja ja tukea, joissa ei tule leimatuksi eikä vaadita diagnoosia
- nuorta kuuntelevia ja erilaisia elämäntilanteita ymmärtäviä työntekijöitä: opettajia, opinto-ohjaajia, sosiaalityöntekijöitä - aikuisia, jotka kannustavat ja jaksavat innostaa unelmoimaan tulevaisuuden ammatista
- helppokäyttöisiä palveluja, sujuvampaa ja helpompaa asiointia sähköisissä järjestelmissä

Jos halumme aidosti tukea nuorten palvelujen toimijuutta, tulisi meidän rohkeasti uudistaa ajattelumallimme ja toimintatapamme. Käynnistetään ohjelmakokonaisuus, jossa sitoudutaan yli hallituskausien menevään kokonaisuuteen. Käynnistetään kokeiluna uudenlainen työtapa 2-4 alueella. Investoidaan ohjelman käynnistämiseen 10 miljoonaa
Toteutetaan porrastettu käynnistys kunnissa ja toteutetaan vahva vaikutusten arviointi. Rakennetaan ja testataan aidosti perhe- ja lapsisuuntautunut ja arkea vahvistava palveluiden uusi organisoituminen. Rakennetaan perhe- ja lapsisuuntautunut ja arkea vahvistava palveluiden organisoitumistapa. Mietitään olemassa olevien resurssien käyttö vastamaan paremmin nykypäivän tarpeisiin.

Helsingissä 20.11.2019

Ulla Nord
ulla.nord@mesaatio.fi
0505781259
Me-säätiö
Toimitusjohtaja